

Pomembni kot čebele, a nihče ne opazi, ko umirajo

Divji oprasovalci Hitrejši in boljši oprasovalci kot medonosna čebela – Ogrožajo jih pesticidi, pomanjkanje hrane, bolezni in uvoz tujerodnih čmrljev

LJUBLJANA – Ko govorimo o oprasovanju, najprej pomislimo na medonosno čebelo, ki ji namenimo posebno pozornost tudi pred prvim svetovnim dnevom čebel. Toda za to, da imamo hrano, so pomembni tudi divji oprasovalci. Ogroženi so enako ali še bolj kot medonosna čebela.

MAJA PRIJATELJ VIDEMŠEK

»Le pestre združbe oprasovalcev zagotavljajo zanesljivo oprasovanje,« poudarja dr. **Daniilo Bevk** z **Nacionalnega inštituta za biologijo**. Kranjska čebela ima veliko prednosti, zanjo sta značilni tudi številčnost in medonosnost. Vseeno pa za uspešno oprasovanje rastlin za hrano ljudi in živali potrebujemo tudi divje oprasovalce. Ti so pogosto še bolj pridni in učinkoviti kot medonosne čebele.

Raziskava iz leta 2013, objavljena v prestižni reviji *Science*, v kateri so primerjali učinkovitost oprasovanja medonosne čebele in drugih oprasovalcev, je jasno pokazala, da je oprasovanje najučinkovitejše in pridelok najbogatejši v tistih nasadih, kjer so poleg medonosne čebele tudi divji oprasovalci, posebno čmrlji. Ti povečajo količino pridelka tudi v nasadih, kjer je veliko medonosnih čebel. Ko so raziskovalci primerjali količino pridelka v nasadih, kjer so prisotni samo divji oprasovalci, in v tistih, kjer so samo medonosne čebele, je bil pridelok v nasadih z zgolj divjimi oprasovalci večji. »To pomeni, da so divji oprasovalci zelo pomembni, učinkoviti in da medonosne čebele njihove vloge ne morejo nadomestiti. V Sloveniji imamo 200.000 čebeljih dru-

žin. Tudi če bi jih imeli milijon, bi še vedno potrebovali divje oprasovalce, če želimo imeti zanesljivo in stabilno oprasovanje v kmetijstvu in varovati biotsko raznovrstnost,« je povedal Bevk na predavanju v projektu **Life Naturaviva**, v katerem bo deset partnerjev v prihodnjih petih letih ozaveščali o pomembnosti biodiverzitete in ohranjanja narave.

Buba samotarke za pol evra

Pestrost divjih oprasovalcev v Sloveniji je velika. Pri nas živi več tisoč vrst oprasovalcev. Več kot 500 vrst je divjih čebel, od tega 35 vrst čmrljev, preostalo so čebele samotarke. Poleg divjih čebel so tu še muhe trepetavke, metulji, nekateri hrošči in ose. Posebno dobri oprasovalci so čmrlji. Podobno kot čebele živijo v družinah, ki jih sestavljajo mati, delavke in troti, le da so te precej manjše kot čebelje – štejejo od nekaj deset do nekaj sto delavk –, in v nasprotju z »nesmrtno« čebeljo družino živijo le nekaj mesecev. A člani čmrljih družin v tem času brezplačno naredijo veliko dobrega za nas. Obiščejo več cvetov kot medonosne čebele in oprasujejo tudi rastline, ki jih medonosne čebele ne morejo, recimo paradižnik. Njegova pridelava v rastlinjakih je odvisna od oprasovanja čmrljev, ki jih v Slovenijo uvažamo. Ker so čmrlji gosto poraščeni z dlakami, se nanje prime več cvetnega prahu, odložijo ga dvakrat več kot čebele. Oprasujejo lahko pri temperaturah okoli ledišča, čebele pa potrebujejo vsaj deset stopinj, in s cveta na cvet letajo tudi ob dežju, medtem ko so čebele takrat neaktivne.

Pomembne in učinkovite oprasovalke so tudi čebele samotarke, ki so zelo raznovrstne, tako po velikosti, barvah, obliki kot po načinu življenja. Cvetnega prahu ne pre-

našajo na nožicah v grudicah kot medonosne čebele in čmrlji, ampak na trebušni strani zadka, zato ga naberejo zelo veliko. Ena čebela samotarka lahko opravi delo kar sto medonosnih čebel, zato v tujini že prodajajo njihove bube za oprasovanje v sadovnjakih, pove Bevk. Cena za eno je pol evra, kar je dokaz o dragocenosti njihovega dela.

Ohranimo cvetoče travnike

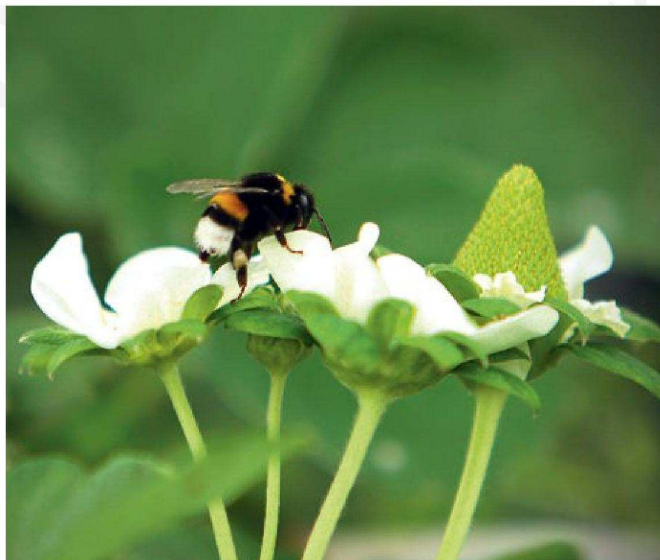
Divji oprasovalci se spopadajo s takimi težavami kot medonosna čebela: nevarni zanje so pesticidi in pomanjkanje hrane zaradi intenzivnega kmetijstva ter različne bolezni. Med njimi in medonosno čebelo so pomembne razlike, poudarja sogovornik: »Ko umira medonosna čebela, čebelarji to hitro opazijo, novice pograbijo tudi mediji. Ko umirajo divji oprasovalci, tega ne opazi nihče.« Dodati težavi divjih oprasovalcev sta pomanjkanje mest za gnezdenje in uvoz čmrljev za oprasovanje v rastlinjakih. K nam se uvažata temni zemeljski čmrlj, ki je v Sloveniji sicer avtohtona vrsta, vendar so tisti iz uvoza druga podvrsta. Ti čmrlji uhajajo iz rastlinjaka, zato se povečuje nevarnost prenosa novih bolezni na avtohtone čmrlje in križanje med njimi, ki je bilo že potrjeno.

Divjim oprasovalcem lahko pomagamo z izboljšanjem razmer za gnezdenje, tako da se odpovemo uporabi pesticidov in z nastavljanjem gnezdilnic za čmrlje in čebele samotarke. Privabili jih bomo tudi s sajenjem medovitih rastlin, najučinkovitejši način pa je ohranjanje njihovih naravnih habitatov, cvetočih travnikov, ki vse bolj izginjajo iz naše krajine.

Pestrost divjih oprasovalcev pri nas je velika.

Obstaja več kot 500 vrst divjih čebel, od tega 35 vrst čmrljev.

Paradižnik v rastlinjakih oprasujejo čmrlji, ki jih uvažamo.

Čmrlji so bolj pridni kot čebele in oprahujejo rastline, ki jih te ne morejo.

Čebelarstvo v EU

NAJVEČJA PRIDELAVA MEDU V SVETU leta 2016

PRIDELAVA V EU

več kot 20.000 t	Španija, Madžarska, Nemčija, Romunija
15.000–20.000 t	Poljska, Grčija
10.000–15.000 t	Portugalska, Francija, Bolgarija, Češka, Velika Britanija
5.000–10.000 t	Italija, Hrvaška
1.000–5.000 t	Avstrija, Danska, Slovenija, Slovaška, Švedska, Finska, Estonija, Latvija, Litva
manj kot 1.000 t	Ciper, Irska, Luksemburg

FOTO JURE ERŽEN

DELO Vir: evropski parlament

Za Belgijo, Malto in Nizozemsko ni podatkov.